

ПРИНЦИПИ ТА ЦІЛІ ТЕХНОЛОГІЇ КОМП'ЮТЕРНОГО ТЕСТУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ГУМАНІТАРНОГО ПРОФІЛЮ

Стаття присвячена проблемам тестового контролю граматичної компетенції студентів вищих навчальних закладів. Основна увага зосереджена на класифікації тестів, особливості їх використання у процесі вивчення іноземної мови. Автор аналізує важливість використання новітніх технологій для перевірки знань студентів, розглядає варіанти комп'ютерних тестових завдань та вимоги до їх укладання. У даному дослідженні перераховуються умови, котрі необхідні для успіху комунікативного підходу у вивченні граматики. Аналізуються методичні і організаційні аспекти комп'ютерного тестування граматичних навичок та його суттєві переваги перед іншими формами контролю знань.

Ключові слова: тест, комп'ютерний тест, тестовий контроль, комунікативний підхід, граматична компетенція.

Майстерність викладача виражається в успішному вирішенні різноманітних педагогічних задач, у високому рівні організованості навчально-виховного процесу. Але суть його також і в тих якостях особистості, які породжують цю діяльність, забезпечують її успішність. І ці якості потрібно шукати не тільки в уміннях, а й у тому сплаві властивостей особистості, її позиції, які і створюють педагогу можливість діяти продуктивно і творчо, застосовуючи у своїй педагогічній діяльності новітні технології виховання, навчання і оцінювання успішності студентів.

Головним завданням педагога є формування у процесі навчання всебічно розвиненої людини, здатної до активної участі в усіх сферах людської діяльності. Важливе значення у реалізації цього завдання мають іноземні мови – одна із навчальних дисциплін, що сприяє як освітньому, так і моральному,

комунікативному та естетичному вихованню студентів.

Навчання іноземним мовам – важливий чинник формування цільної, гармонійно розвиненої особистості. Духовні запити сучасної людини потребують знання іноземних мов. Тим більше, що сьогодні на новий якісний рівень піднесено значення як української національної освітньої традиції, так і світової.

Актуальність роботи передбачена посиленням інтересу науковців до вивчення проблеми тестового контролю та його використання як одного з найоптимальніших засобів управління процесом навчання іноземної мови.

Метою роботи є дослідити теоретичні і практичні (методичні і організаційні) аспекти комп'ютерного тестування граматичної компетенції студентів.

Об'єктом дослідження виступають вихідні теоретичні положення педагогічної науки в контексті викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах, у тому числі й контролю граматичної компетенції у студентів, через комп'ютерне тестування, як одне із інноваційних технологій, поширених у педагогічному процесі зарубіжних країн.

Процес навчання іноземним мовам відрізняється складністю, багатоаспектністю і багатофакторністю. Отримати закінчену картину закономірностей функціонування цього процесу на базі даних якої-небудь однієї наукової дисципліни навряд чи можливо. Для цього необхідний інтеграційний підхід. Названі обставини примушують багато учених останніми роками говорити про “методологічну комплексність” сучасної методичної науки, включаючи в неї такі наукові області, як лінгводидактику, методику навчання іноземним мовам, лінгвістику, психологію, психолінгвістику і педагогіку.

Сьогодні процес оволодіння іноземною мовою в навчальних умовах є предметом інтересів і психологів, і психолінгвістів, і лінгвістів, і методистів.

Безпосередньо питання тестування як форми контролю за рівнем граматичної компетенції розглядаються у працях таких вчених і практиків, як:

Л. В. Банкевич, А. П. Борзих, Ф. А. Домнін, І. І. Драч, І. Зварич, В. Заводяний, О. Е. Коваленко, В. А. Кокота, А. В. Слободчиков, А. Малахін, С. Ю. Ніколаєва, В. М. Окаєлов, Ф. М. Рабінович, М. В. Розенкранц, І. А. Рапопорт, Т. Михайленко, С. К. Фоломкіна, Є. А. Штульман, Є. В. Шматко, Н. А. Шишечко та ін.

Нові вимоги до навчання та викладання іноземної мови передбачають нові підходи до оцінювання знань студентів.

Сучасний європейський іспит не ставить за мету з'ясувати, наскільки точно студент уміє перекладати з іноземної мови на рідну або навпаки, чи може він пояснити значення слова, ідіоматичного висловлювання, перефразувати речення, або знайти еквівалент незнайомого слова, фрази рідною мовою, хоча все це є необхідними елементами навчання. Сучасний іспит має перевіряти готовність студента до спілкування іноземною мовою в будь-якій життєвій ситуації, рівень розвитку вмінь, які потрібні для того, щоб зрозуміти самому і бути зрозумілим іншими [8, с. 18]. Ключовим у визначенні того, як добре студент знає іноземну мову, є те, наскільки чітко й точно він може впоратися з будь-яким завданням, наближеним до ситуації з реального життя, у якій потрібно виявити знання іноземної мови; як добре орієнтується в іншомовному інформаційному просторі та розуміє суть отриманої інформації, як уміло та якісно використовує вміння і навички, набуті в процесі навчання.

Тестування має бути спрямоване на оцінювання комунікативної компетенції та здатності студентів використовувати мову для спілкування, здобуття необхідної інформації, виживання в сучасному іншомовному середовищі. Воно не повинно перевіряти вміння переказати слово в слово текст або розповідати напам'ять тему, розказувати граматичне правило або акцентувати на кількості вивчених слів. Основна його відмінність у тому, що тестування повинно вимірювати рівень володіння студентом іноземною мовою й визначати той чи інший рівень кожного згідно із загальноєвропейськими стандартами, що подані в базових європейських документах [7, с. 198].

Роботу із складання тестового матеріалу доцільно виконувати у кілька

етапів.

На першому – робиться структурування навчального матеріалу. Приступаючи до складання тестів, насамперед необхідно з'ясувати, що означає знати предмет.

На другому – встановлюються логічні зв'язки між елементами і складаються логіко-структурні схеми тем, розділів і предмета в цілому.

На третьому – готуються тестові завдання на основі логіко-структурних схем. У схемах відбираються такі елементи, знання яких можна перевірити за допомогою тестування.

На четвертому – обирається оптимальна форма тестових завдань.

На п'ятому – складається план тесту, розробляються стандартні бланки відповідей.

На шостому – відбувається перевірка тестів у різних типах аудиторій, різних груп студентів [2, с. 56].

Недоліки, що ґрунтуються на організаційно-методичних показниках:

1) велика витрата часу на складання необхідної кількості тестів, їх варіантів, трудомісткість процесу;

2) необхідність високої кваліфікації викладачів та експертів, що розробляють тестові завдання [7, с. 199].

Підвищення об'єктивності вимірювання сприяє застосуванням різних за конструкцією тестових завдань.

Особливо важливо розкрити критерії оцінки, оскільки їх аналіз є аналізом об'єкта перевірки. Виставляючи оцінку, педагог має урахувати:

1) характер засвоєння вже відомого знання (рівень усвідомлення, міцність запам'ятовування, обсяг, повноту і точність знань);

2) якість виявленого студентом знання (логіку мислення, аргументацію, послідовність і самостійність викладу, культуру мовлення);

3) ступінь оволодіння вже відомими способами діяльності, уміннями і навичками застосування засвоєних знань на практиці;

4) оволодіння досвідом творчої діяльності;

5) якість виконання роботи (зовнішнє оформлення, темп виконання, ретельність та ін.) [6, с. 43].

Переважає більшість учених визнають особливості і переваги тестового контролю над іншими. У дослідженнях останніх років обґрунтовується думка про необхідність впровадження тестового контролю як найбільш ефективного.

Слід зауважити, що психологи ставляться до тестів неоднозначно. Вони не заперечують – в цілому тестування допомагає визначити рівень знань людини. Однак застерігають – чимало здібних і творчих людей можуть отримати низькі бали тільки тому, що не мають достатніх навичок складання тестів. М. Смульсон, провідний фахівець Інституту психології, вважає: “Тест показує остаточні знання. Але втрачається демонстрація процесу розв’язування поставленої задачі. А що, коли людина нестандартно мислить? А якщо хід думок був правильним, але людина допустила технічну помилку? Є ризик поставити людину в залежність від стандартизованих відповідей ...” [8, с. 18]. Отже, повинна бути здійснена поступова, але ґрунтовна підготовка до тестування як у предметному, так і у психологічному плані. Така підготовка не може бути швидко організованою, короткотерміновою акцією, вона має носити системний характер, бути продуманою й вибудованою впродовж кількох років.

Одна із цілей навчання іноземної мови полягає в тому, щоб навчити студентів правильно оформляти думки англійською мовою з точки зору граматики. Отже, необхідно передбачити таку організацію навчального процесу оволодіння мовленнєвою діяльністю, яка б забезпечила формування та удосконалення граматичної компетенції, у тому числі контролю рівня сформованості англомовної граматичної компетенції. Науково обґрунтована система контрольних завдань, спрямованих на визначення рівня сформованості англомовної граматичної компетенції, дозволить забезпечити ефективний і коректний контроль рівня сформованості англомовної граматичної компетенції, а також покращити управління процесом оволодіння іноземною мовою [9, с. 61].

Ефективним засобом організації контролю у навчанні іноземної мови є тестування. Тестовий контроль може забезпечити успішну реалізацію мети і всіх функцій контролю, а також задовольнити вимоги, що висуваються до якості контролю [10, с. 273].

Сьогодні вже можна говорити про створення теорії тестування, розробка якої відображена в наукових працях наших сучасників: Н. І. Красюк, Р. К. Миньяр-Белоручев, С. Ю. Ніколаєва, О. П. Петрашук, О. П. Петренко, Н. С. Саєнко, С. К. Фоломкіна та ін.

Останнім часом у педагогічному процесі набувають поширення інноваційні технології. У нашому дослідженні розглядається комп'ютерне тестування граматичної компетенції студентів як ефективна інноваційна технологія навчального процесу.

Зараз найбільш активно використовуються наступні варіанти комп'ютерних тестових завдань:

1) “автоматичні”, коли тестований виконує завдання під час безпосереднього діалогу з комп'ютером, і результати негайно вводяться у базу опрацювання;

2) “напіваавтоматичні”, коли завдання виконуються письмово, а відповіді зі спеціальних бланків вводяться в комп'ютер (рішення не перевіряються);

3) “автоматизовані”, коли завдання виконуються письмово, рішення перевіряються викладачем, а в комп'ютер вводяться результати перевірки [2, с. 39].

Особливістю перших двох видів є відчуження викладача від перевірки результатів тестування. Здавалося б, у даному випадку їхня об'єктивність підвищується. Проте, втрачається значна частина інформації, яку можна було б отримати під час аналізу результатів тестування з використанням людського фактору.

Питання підготовки, проведення та оцінювання тестів необхідно розглядати у нерозривному зв'язку з метою навчання, типом навчального закладу та об'єктами тестування.

Слід виділити такі **вимоги до комп'ютерного тесту**:

- 1) тест повинен охоплювати всі основні, обов'язкові для засвоєння питання розділу, за якими проводиться тестування;
- 2) завданням тесту має бути не лише перевірка засвоєння студентами програмного матеріалу, а й виявлення не досить добре засвоєних питань і продовження навчання в процесі тестування;
- 3) кожен студент повинен отримати окремий варіант тесту, щоб запобігти списуванню; це забезпечить самостійність виконання тесту;
- 4) у процесі тестування студент повинен знати, чи правильною була його відповідь, і якщо неправильна, йому має бути надана інформація із незасвоєного ним програмного матеріалу;
- 5) студентові має бути надана можливість робити повторні спроби до тих пір, поки він не зрозуміє свою помилку і не дасть правильну відповідь;
- 6) студент повинен мати можливість виконати тест повторно, за новим варіантом, і покращити отриманий бал [8, с. 17].

Виділяють такі **форми комп'ютерного тесту**:

- 1) завдання з вибором однієї правильної відповіді зі списку;
- 2) завдання з вибором однієї правильної відповіді на малюнку;
- 3) завдання відкритої форми з правильною відповіддю;
- 4) завдання з вибором декількох правильних відповідей [2, с. 37].

Автоматизована система має великий бланк варіантів завдань і забезпечує автоматичний їх вибір для формування конкретного варіанту тесту, що у поєднанні з автоматичною перевіркою й інтерпретацією результатів дозволяє учням здійснювати самоконтроль, якісно готуватися до тестового контролю.

Недоцільно проводити тематичне комп'ютерне оцінювання без попереднього тренінгу студентів. Комп'ютерне тестування допомагає включити слабких студентів у пізнавальну діяльність, підвищити їх інтерес до предмету, здійснювати контроль і корекцію знань. Адаптивне комп'ютерне тестування дозволяє врахувати індивідуальні особливості студентів щодо темпу виконання завдань, що створює комфортні умови в процесі діагностики [2, с.

48].

При укладанні тестових завдань для перевірки засвоєння граматичної компетенції студентами слід пам'ятати про комунікативний підхід у вивченні іноземної мови. Як відомо, комунікативна граматики вивчає не структуру мови, а розробляє закономірності використання існуючих граматичних конструкцій мови з метою комунікації. Слід ураховувати, які з існуючих граматичних моделей підходять для використання у кожній конкретній ситуації. Тим, хто навчається, необхідно оволодіти граматику у дії, а не тільки системою правил, оволодіти алгоритмами, які дозволяють практично використовувати ці правила у мовленні.

Отже, перед уроком іноземної мови стоять нові завдання: це насамперед підготувати людину майбутнього, людину, що здатна проявити себе в умовах глобального багатокультурного простору, яка є відкритою до іншої культури, а отже, і до спілкування з іншими. Основне завдання викладання іноземних мов на сучасному етапі – це навчання мови як повноцінному засобу спілкування, засобу міжкультурної комунікації.

Література

1. **Бех П. О., Беркун Л. В.** Концепція навчання іноземним мовам в Україні (проект) / П. О. Бех, Л. В. Беркун // Іноземні мови. – 1996. – № 2. – С. 3-8.
2. **Гершунский Б. С.** Компьютеризация в сфере образования: Проблемы и перспективы / Б. С. Гершунский. – М., 1987.
3. Державні стандарти базової і повної середньої освіти (проект). Базовий навчальний план основної і старшої школи // Іноземні мови. – 2003. – № 1. – С. 1-8.
4. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання // Наук. редактор українського видання докт. пед. наук., проф. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.

5. **Коньшева А. В.** Контроль результатов обучения иностранному языку / А. В. Коньшева. – СПб : Каро, 2004. – 144 с.
6. **Кувшинов В. И.** Тестовый контроль в процессе обучения иностранному языку / В. И. Кувшинов // Иностранные языки в школе. – 1992. – № 2. – С. 42-44.
7. Наукові записки. Серія “Психологія і педагогіка”. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції “Міжнародна комунікація: мова – культура – особистість”. – Острог : Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2010. – Вип. 15. – 388 с.
8. **Петрашук О. П., Петренко О. П.** Поточний тестовий контроль у навчанні іноземної мови / О. П. Петрашук, О. П. Петренко // Іноземні мови. – 1995. – № 3-4. – С. 16-19.
9. **Петрашук О. П.** Комунікативна компетенція як об'єкт тестового контролю / О. П. Петрашук // Методика викладання іноземних мов. – 1996. – ВИП. 25. – С. 57-62.
10. **Потапова Р. К.** Новые информационные технологии и лингвистика: Учебное пособие. Изд. 2-е. / Р. К. Потапова. – М. : Едиториал УРСС, 2004. – 320 с.

Назаренко М. Н.

ПРИНЦИПЫ И ЦЕЛИ ТЕХНОЛОГИИ КОМПЬЮТЕРНОГО ТЕСТИРОВАНИЯ ГРАММАТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Статья посвящена проблемам тестового контроля грамматической компетенции студентов высших учебных заведений. Основное внимание уделяется классификации тестов, особенностям их использования в процессе изучения иностранного языка. Автор анализирует важность использования новейших технологий для проверки знаний студентов, рассматривает варианты компьютерных тестовых заданий и требования к их подготовке. В данном исследовании перечисляются условия, которые необходимы для

успеха коммуникативного подхода в изучении грамматики. Анализируются методические и организационные аспекты компьютерного тестирования грамматических навыков и его значительные преимущества перед другими формами контроля знаний.

Ключевые слова: тест, компьютерный тест, тестовый контроль, коммуникативный подход, грамматическая компетенция.

Nazarenko M. M.

PRINCIPLES AND OBJECTIVES OF THE TECHNOLOGY OF COMPUTER-BASED TESTING OF GRAMMAR COMPETENCE OF STUDENTS OF A HUMANITARIAN PROFILE

The article is devoted to the problem of testing of grammar competence of students of higher educational establishments. The main accent is made upon the classifications of tests, the peculiarities of their use in the process of learning a foreign language. The author analyzes the importance of using new technologies for testing students' knowledge, considers the variants of computer-based tests and the requirements for their preparation. The conditions necessary for successful communicative aspect of learning grammar are enumerated in the given investigation. Methodological and organizational aspects of computer-based testing of grammar skills and its considerable advantages over other forms of tests are analyzed.

Key words: test, computer-based test, test control, communicative aspect, grammar competence.